

4.4.2022

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle
kirjaamo.stm@gov.fi

Lausunto vammaispalvelulainsäädännön uudistuksesta (VN/12531/2021, STM083:00/2019)

Liikennevakuutuskeskus (LVK) on liikennevakuutuksen toimeenpanon ja kehittämisen lakisääteinen keskusyhteisö. Kaikki lakisääteistä liikennevakuutustoimintaa Suomessa harjoittavat vakuutusyhtiöt ovat LVK:n jäseniä. Lausumme asiasta edustamamme toimialan näkökulmasta.

LVK:n kannanotto tiivistettynä

LVK toteaa, että esityksen tavoitteet ovat pääsääntöisesti hyviä ja kannatettavia. Uudistukset ovat osittain myös välttämättömiä sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksen johdosta. Kiinnitämme kuitenkin lainsäätäjän huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Vammaispalvelulakiin tehtävillä muutoksilla voi olla kustannusvastuun kanavoimien sääntöjen johdosta vaikutusta myös lakisääteisen liikennevakuutuksen korvausvastuisiin.
- Uudistuksen seurauksena vammaispalvelulaissa ja eri etuuslaeissa käytetty terminologia eroaa toisistaan, mikä aiheuttaa epäselvyyttä lakien toimeenpanossa kustannusvastuun kohdentamisen osalta hyvinvointialueiden ja vakuutussektorin kesken.
- Ehdotamme lainsäätäjälle harkittavaksi eri lakien mukaisen käsitteistön yhdenmukaistamista ja selkeyttämistä.

Liikennevakuutuskorvausten suhde vammaispalvelulain mukaisiin etuuksiin

Kunnat järjestävät vammaispalvelulain nojalla palveluja ja tukitoimia myös henkilöille, jotka ovat vammautuneet liikennevahingoissa ja oikeutettuja korvauksiin liikennevakuutuksesta. Kunnilla on oikeus hakea korvausta palveluiden ja tukitoimien järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten osalta vakuutusyhtiöiltä siltä osin ne tulevat korvattavaksi vakuutuksesta. Tällaisia liikennevakuutuksesta korvattavia etuuksia voivat olla mm. vaikeasti vammaiselle palveluasumisesta aiheutuneet ylimääräiset kustannukset (Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta 7 § 2 mom 7 kohta), henkilökohtaisen avustajan käytöstä aiheutuvat kulut (liikennevakuutuslain 34 § 1 mom, vahingonkorvauslain 5 luvun 2 § 1 kohta) sekä asunnon muutostyöt, asunnon apuvälineet ja laitteet (Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta 7 § 2 mom 4 kohta). Jatkossa palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille.

4.4.2022

Uudistuksessa vammaispalvelulain nojalla myönnettävien palveluiden ja tukitoimien terminologiaa ja käsitteistöä aiotaan muuttaa.

Asumisen tuki ja esteettömän asumisen tuki

Voimassa olevan vammaispalvelulain 8 §:n mukainen *palveluasuminen* korvataan palvelukokonaisuudella, jota nimitetään *asumisen tueksi*. Lakiluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ehdotettu säännös kattaisi kumottavaksi ehdotetun vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen. Ehdotuksen mukaan asumisen tuki voitaisiin järjestää yksittäiseen asuntoon ja oikeus saada tukea edellyttäisi avun ja tuen tarvetta päivittäisissä toimissa. Päivittäisillä toimilla tarkoitetaan laajaa joukkoa henkilökohtaisia toimia osana tavanomaista elämää. Asumisen tukeen voisi osana palvelun kokonaisuutta kuulua myös tarvittavia terveydenhuollon palveluita. Sosiaalihuoltolaissa sen sijaan käytetään edelleen käsitettä palveluasuminen asumispalveluja koskevassa säännöksessä (21 §). Säännöksen mukaan palveluasumisella tarkoitetaan palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja ja sitä järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Käsitteistö eri lakien kesken on tältä osin epäyhtenäinen ja jossain määrin vaikeaselkoinen.

Lakiluonnoksen perustelujen mukaan asumisen tuki voitaisiin toteuttaa esimerkiksi henkilökohtaisen avun, asumispalveluiden työntekijöiden, sosiaalihuoltolain mukaisen kotipalvelun kotihoidon ja omaistai perhehoidon avulla taikka näitä yhdistelemällä. Myös valmennus ja erityinen tuki voisivat olla osa asumisen tuen kokonaisuutta. Avun ja tuen toteuttajina voisivat joissain tilanteissa olla myös perheenjäsenet ja muut läheiset silloin, kun se on vammaisen henkilön edun mukaista ja sopii perheen tilanteeseen. Esimerkiksi yksi hengityshalvauspotilaan avustajaringin jäsenistä voisi olla perheenjäsen, joka voisi huolehtia yöaikaisesta hoidosta.

Lakiluonnoksen perustelujen mukaan asumisen tukeen voisi joissakin tilanteissa kuulua myös terveydenhuollon palveluja osana palveluiden kokonaisuutta. Kotihoito, kotisairaanhoido ja kotisairaaloiminta sekä asumisen tueksi tarvittavat muut terveydenhuollon palvelut voisivat nykyisen vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen ja kehitysvammalain mukaisen asumispalvelun tavoin olla osa asumisen tuen kokonaisuutta. Tarve integroituihin palveluihin korostuu, kun avopalveluiden piiriin tulee vammaispalvelulain ja kehitysvammalain yhdistämisen, hengityshalvauspotilaita koskevien säännösten kumoamisen sekä laitosasumisen lakkauttamisen seurauksena henkilöitä, joilla on vaativia ja monialaisia myös terveydenhuollon ja kuntoutuksen palveluja edellyttäviä palvelutarpeita. Vastuu terveydenhuollon palveluiden sisällöstä ja niiden toteuttamisesta osana vammaisen henkilön asumisen tukea olisi aina terveydenhuollolla.

Perustelujen mukaan asumisen tuki voitaisiin järjestää nykyiseen tapaan yksittäiseen asuntoon taikka tavallisen asuntokannan joukossa sijaitsevaan asuntoryhmään tai verkostoon, jossa on lähellä toisiaan sijaitsevia erillisiä asuntoja.

Lakiluonnoksen perusteluja kokonaisuutena tarkastellen jää jossain määrin epäselväksi, miltä osin nyt ehdotettava asumisen tuki vastaa aiempaa palveluasumista. Esimerkiksi terveydenhuollon palvelujen

4.4.2022

integroiminen osaksi asumisen tukea tarkoittaisi kylläkin nähdäksemme perusteluista poiketen laajempaa palvelukokonaisuutta kuin tällä hetkellä voimassa olevan vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen. Epäselvää on, korvataanko osana asumisen palveluita myönnetty terveydenhuolto liikennevakuutuksesta jatkossa hyvinvointialueille osana palveluasumisesta aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia vai sairaanhoitona. Liikennevakuutuksen toimeenpanon kannalta tämä vaikuttaa siihen, minkä lain nojalla vakuutuskorvaus myönnetään, ja tämän seurauksena myös vakuutuskorvauksen määrään. Sairaanhoidon kustannukset korvataan liikennevakuutuksesta eri lain nojalla (liikennevakuutuslaki) kuin palveluasumisen kustannukset (laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta).

Ehdotuksen mukaan *esteettömän asumisen tukeen* kuuluisivat vakituisen asunnon muutostyöt vammaisen henkilön esteettömän liikkumisen ja päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen turvaamiseksi. Asunnon muutostöillä tarkoitetaan laajaa joukkoa erilaisia rakenteellisia ja toiminnallisia toimenpiteitä kuten ovien leventämistä ja luiskien rakentamista. Ehdotettava esteettömän asumisen tuki näyttäisi vastaavan kumottavaksi ehdotetun vammaispalvelulain mukaisia taloudellisia tukitoimia mm. asunnon muutostöiden johdosta (9 §). Vastaava etu voisi tulla korvattavaksi liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 7 § 2 momentin 4 kohdan mukaisina asunnon muutostöinä.

Henkilökohtainen apu ja liikkumisen tuki

Henkilökohtainen apu ja liikkumisen tuki vaikuttaisivat vastaavan pääosin voimassa olevan vammaispalvelulain mukaisia etuuksia ja tukitoimia (henkilökohtainen apu ja kuljetuspalvelut). Myös nämä palvelut ovat voineet tulla korvattavaksi tietyin edellytyksin liikennevakuutuksesta.

Regressisäännös

Ehdotetun lain 32 §:ssä säädettäisiin hyvinvointialueen oikeudesta vakuutuslaitoksen korvaukseen (ns. regressisäännös). Säännös määrittelee hyvinvointialueen oikeuden liikennevakuutuslain mukaisiin korvauksiin. Säännöksen on ilmeisesti tarkoitus vastata sisällöllisesti voimassa olevan vammaispalvelulain 15 §:ää. Mikäli näin on, huomautamme, että ehdotetun 32 §:n sisältämät pykäläviittaukset vaikuttavat virheellisiltä ainakin siltä osin kuin viittaus kohdistuu vammaispalvelulain 8 §:ään. Säännös tulisi muuttaa vastaamaan uuden lain mukaista systematiikka.

Hyvinvointialueen oikeudesta korvaukseen liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) perusteella säädettäisiin jatkossakin erikseen. Tätä koskeva säännös sisältyy liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 10 § 1 momenttiin. Tältä osin LVK:lla ei ole huomautettavaa.

4.4.2022

LIIKENNEVAKUUTUSKESKUS

Antti Tuulensuu
Korvauspäällikkö